

Bognoter

Af Vibeke Sperling

Alden, Edward og Schwartz, Bernard L. og Strauss, Rebecca: **How America Stacks Up: Economic Competitiveness and U.S. Policy.** *Council on Foreign Relations Press (CFR) 2016, 240 s.*

Forfatterne analyserer, hvordan USA har besvaret den globale økonomiske kappestrid og hvilke fordele og ulemper USA har i forhold til andre højt udviklede økonomier. Bogen fremhæves i amerikanske medier som en uvurderlig kilde under præsidentvalgekampen i 2016 til at vurdere Obama-administrationens økonomiske arv og debatten om den næste amerikanske administrations prioriteter. Forfatterne rangordner USA i forhold til dets globale konkurrenter på otte områder: uddannelse, transport, handel og investeringer, gæld og underskud, efteruddannelse af arbejdere, skatter, reguleringer og innovation. Forfatterne vurderer, at USA har tabt terræn på områder som højere uddannelser og infrastruktur, men er langt foran andre avancerede økonomier på andre områder som teknologisk innovation.

Aleksijevitj, Svetlana: **Secondhand Time. The Last of the Soviets.** *Random House 2016, 475 s.*

Den hviderussiske nobelpristager i litte-

ratur i 2015 beskriver gennem samtaler homo sovieticus, sovjetmennesket, som hun kalder 'fællesskabsmennesket'. Hun lader almindelige russere fortælle deres personlige historier siden Sovjetunionens sammenbrud. Samtalerne strækker sig over perioden 1991 til 2012 med pinefulde fortællinger om Stalins terror, sult og massakrer, men de afspejler også russeres stolthed over deres land og et kolossalt behov for fællesskab og høje idealer. I Det Svenske Akademis begrundelse for at tildele hende nobelprisen blev hendes særlige dokumentariske stil beskrevet som "en følelsernes historie, en sjælens historie". Tidsskriftet *The Nation* kaldte bogen "et fantastisk tæppe af menneskesjælens sorg og triumf vævet af en mester". *Newsday* skrev: "Hvis man vil forstå nutidens Rusland er *Secondhand Time* yderst brugbar læsning." *The New Yorker* kaldte bogen Aleksijevitjs "længste og mest ambitiøse projekt til dato: en bestræbelse på at bruge 90'ernes verbale historie til at forstå sovjetisk og postsovjetisk identitet". Det er en symfoni af russiske stemmer, der fortæller om kærlighed og død, glæde og sorg i deres søger efter mening med livet.

Vibeke Sperling er tidligere udenrigskorrespondent ved dagbladet Politiken nu tilknyttet Dagbladet Information.

Birnbaum, Jean: **Une silence religieux – la gauche face au djihadisme.** *Seuil 2016, 235 s.*

Birnbaum argumenterer for, at hvis vi udelukker det religiøse aspekt fra forståelse af terrorisme, så forhindrer vi os selv i overhovedet at forstå fænomenet. Forfatteren, der er fransk litteraturredaktør, kritiserer især venstreorienteredes tendens til at se religion som fænomener fra fortiden, men, fremhæver han, islam præger i form af jihadismen i stadig højere grad nutiden. Birnbaum, journalist ved *Le Monde*, analyserer reaktionerne på Charlie Hebdo massakren og fremhæver det, som han kalder 'religiøs tavshed', franske politikeres og intellektuelles – især de venstreorienteredes – manglende erkendelse af eller forståelse for den religiøse dimension af islamistisk terror. Han erkender, at der er gode grunde til tavsheden: frygten for at sammenblende islam i almindelighed med jihadismen i særdeleshed, fordi det truer den sociale fred. Derfor sagde præsident Hollande under den enorme demonstration i Paris 11. januar 2015, at angrebet på Charlie Hebdo "intet havde at gøre med islam". Problemet med den holdning, der blev delt af mange i den franske debat, er ifølge Birnbaum, at de ansvarlige for angrebet så sig selv som 'Guds soldater'.

Bogason, Peter: **Søværnet under den kolde krig – Politik, strategi og taktik.** *Snorres Forlag 2016, 316 s.*

Der blev i perioden 1954 til 1989 ud-kæmpet en række politisk-administrative slag om størrelsen på og udgifterne til forsvaret. Hvad var behovene for Danmarks forsvar ifølge NATO, og hvad ville politikerne betale. Det er en kompliceret historie om den teknologiske udvikling fra rader til elektronisk krigsførelse,

om politisk uvilje til at følge de militære ønsker, om samarbejdet med Vesttyskland, og om hvordan søværnet måtte tilpasse sig og få det bedst mulige ud af de knappe ressourcer. Peter Bogason fortæller historien ud fra hidtil hemmelige dokumenter, krydret med historier fra deltagere i den kolde krig. Bogen er rigt udstyret med fotos og illustrationer.

Brøndum, Peter og Ramussen, Annegrethe: **USA's udfordringer.** *Forlaget Columbus og forfatterne 2016, 2. udgave, 256 s.* Bogens første udgave fra 2012 er blevet rost af både anmeldere og brugere for at være velskrevet og lettilgængelig samt for dens unikke evne til at belyse det amerikanske samfund inden for samfundsfagets centrale hovedområder; kultur, international politik, politik, sociologi og økonomi. Anden udgave bibeholder den grundlæggende struktur, og indholdet er redigeret for at fastholde bogens aktualitet samt levere solid viden om amerikanske samfundsforhold, der er i konstant forandring. USA's udfordringer er særligt egnet til samfundsfag på ungdomsuddannelserne, hvor bogen suppleres med en omfattende hjemmeside med blandt andet interviews med USA-eksperter såsom Francis Fukuyama, Joseph Nye og Sheryll Cashin.

Chang, Ha-Joon: **23 ting man fortier om kapitalismen.** Oversat af Joachim Wrang *Forlaget Klim 2016, 292 s.*

"Denne bog bør være tvangslæsning for alle politiske beslutningstagere", skriver Mogens Lykketoft i forordet. Og den bør være frivillig læsning for alle andre, der vil forstå, hvorfor nutidens store økonomiske kollaps tog hele verden med bukserne nede, og hvordan den globale kapitalisme generelt fungerer. Bogen giver 23 svar i

lige så mange kapitler samt konklusionen: Hvordan genopbygger vi verdensøkonomien? Her hedder det: "Det, der kræves, er intet mindre end en fundamental anderledes udformning af den måde, vi organiserer vores økonomi og samfund på". Ha-Joon Chang underviser i økonomi på University of Cambridge, England og har modtaget flere priser for sin evne til at formidle komplicerede økonomiske forhold. Han er ikke modstander af kapitalismen, men viser med sine 23 punkter, at den neoliberalistiske økonomi rummer for store fejlslutninger. Forfatteren påviser, hvordan vi kan omforme systemet og gøre det mere humant i stedet for at forblive slaver af markedsøkonomien.

Favrholdt, David: **Kina og os. Kultur, samfundsliv, værdier og kontraster.** *Vads Forlag 2016, 302 s.*

Kina og os giver et indblik i det Kina, der møder vesterlændinge, hvad enten de er forretningsfolk, studerende eller turister, ligesom læseren får indsigt i kinesernes tankegang, samfundsforhold og nyere historie. Bogen beskriver dybdeborende, hvordan og hvorfor det moderne Kina på mange måder har udviklet sig anderledes end Vesten. Bogens anden del er en genudgivelse af David Favrhaldts lille klassiker, *Kinesisk Filosofi*, fra 1970, der gennemgår de tankesæt, som bl.a. danner grundlaget for kinesisk levevis i dag.

Friedman, Matti: **Pumpkinflowers: A Soldier's Story.** *Algonquin Books 2016, 257 s.* En lille bakketop i Libanon hed Pumpkin of flowers, som var det militære kodenavn for dødsofre. Her blev sidst i 1990'erne udkæmpet en krig, som aldrig fik noget navn og aldrig er gået over i historien før Friedmans bog. Han var en af de unge israelske soldater, der fik til op-

gave at forsvare udposten Pumpkin. Ifølge den prisvindende forfatter ændrede det de unge soldater for livet, gav Israel alvorlige sår og "forudsagde de konflikter, som USA snart ville stå overfor i Afghanistan, Irak og andre steder, og som ikke kunne vindes". Den krig, som Friedman deltog i for Israel i 1998 mod Hizbollah i det sydlige Libanon, blev ifølge hans analyse starten på meget af det, som sker i Mellemøsten i dag: Uendelig konflikt uden en klar vinder eller taber og med propaganda vigtigere end sejr. Der var rædsomme tab af menneskeliv, men begrænset i omfang, og ingen har gjort sig den ulejlighed at give en grundig beskrivelse af denne særlige israelske indtrængen i Libanon, der sluttede i 2000, før denne personlige beretning. Friedman rejste tilbage som turist og skriver om ruinerne af Pumpkin: "På toppen af den vestlige bred blafrede endelig et Hizbollah flag, men det var bare et laset stykke stof, som engang havde været gult. En tid var denne bakketop vore liv værd, men selv fjenden syntes at vide, at det nu intet som helst var værd længere".

Færk, Winnie: **Undskyld? Kampen om Danmark og Grønlands fælles fortid.**

Forlaget Columbus, København 2016, 176 s.

Spørgsmålet om Danmark skal sige undskyld til Grønland har været debatteret i forbindelse med den såkaldte forsoningskommission i Grønland. Bogen giver ikke et entydigt svar på dette spørgsmål, men fokuserer i stedet på de mange erindringer, fortællinger og faglige fortolkninger, der gennem tiden har været bragt i omløb, og den lægger op til overvejelser om, hvilken betydning de forskellige former for brug af historie, der er i omløb, kan have for Grønland og Danmarks nu-

tidige og fremtidige forhold. Bogen retter sig til undervisning i historiefaget og til alle med interesse for, hvordan fortiden bliver brugt i nutiden.

Gorbachev, Mikhail: **The New Russia.** *Polity Press 2016, 400 s.*

For mange forbliver den russiske præsident Vladimir Putins motiver over for Vesten nu, hvor relationerne er dårlige end nogensinde, et mysterium. Men ikke for Sovjetunionens sidste præsident Mikhail Gorbatsjov. I denne hans seneste bog giver han sin analyse af udviklingen i Putins regime. Han argumenterer for, at Putin for at styrke sin egen personlige magt korrumperede de landvindinger, som blev opnået under forfatterens perestrojka. Putin har ifølge Gorbatsjov skabt et system, som ikke giver Rusland nogen fremtid. Gorbatsjov argumenterer derimod for en radikal politisk reform med 'pluralisme og socialdemokrati'. Han bevæger sig ud over russisk indenrigspolitik og analyserer hele regionens problemer, herunder konflikten i Ukraine, så vel som de globale udfordringer fra fattigdom og klimaforandringer. Han insisterer på, at løsninger kun kan findes, hvis verden vender tilbage til dialog og samarbejde, som fungerede mod slutningen af den kolde krig. Bogen er en sammenfatning af Gorbatsjovs tænkning om Rusland siden Sovjetunionens sammenbrud i 1991.

Hilmes, Oliver: **Berlin 1936. Seksten dage i august.** *Kristeligt Dagblads Forlag, København 2016, 328 s.*

Berlin 1936 tegner et kontrastfyldt portræt af en by på kanten af en verdenskrig. Forfatteren baserer sin fortælling på kendte og ukendte skikkelser og dokumenter fra tiden; og læseren følger by-

ens indbyggere og turister, sportsmand og kunstnere, diplomater og topnazister gennem en febrilsk tid, hvor mange fester, som gjaldt det livet.

Kjaer, Poul F. og Olsen, Niklas (red.): **Critical Theories of Crisis in Europe. From Weimar to the Euro.** *Rowman & Littlefield 2016, 251 s.*

Poul Fritz Kjaer, professor i Europæiske Studier ved CBS, og Niklas Olsen, historiker ved KU, har redigeret bogen, der sammenligner Weimarrepublikken som symbol på kaos, der førte til Anden Verdenskrig, med situationen i Europa i dag. Bogen analyserer, hvad vi kan lære af Weimarrepublikkens kaotiske fald, når det gælder aktuelle kriser i Europa. Det særlige perspektiv er, at disse kriser ikke bare skal forstås som økonomiske og sociale kriser, men også som kriser for den eksisterende magt, orden og autoritet.

Pundak, Ron: **Nysgerrighedens akse.**

Oversat fra hebraisk af Rivka og Hans Henrik Fafner. *Gyldendal 2016, 320 s.* Erindringsbog der med udgangspunkt i fortællingen om Yom Kippur-krigen i 1973 og Pundak-familiens historie gennem fem generationer giver indsigt i, hvordan konflikterne i Mellemøsten udspiller sig på det menneskelige plan. Pundak var israelsk historiker og journalist. Han spillede en vigtig rolle ved fredsprocessen i Oslo i 1993. Pundak var direktør ved instituttet Peres Center for Peace i Tel Aviv-Jaffa og medformand for det Palæstinensisk-Israelske Freds-NGO Forum. Han var søn af Herbert Pundik og han døde i 2014 af kræft – kun 59 år gammel.

Qvortrup, Matthew: **Angela Merkel. Europe's Most Influential Leader.** *Overlook Duckworth, New York 2016, 358 s.* Den danskfødte professor i statskundskab ved Coventry University, Matthew Qvortrup, fortæller den fascinerende historie om Angela Merkels politiske opstigning, hvor hun udmanøvrerede sine mandlige kolleger og gjorde Tyskland til den stærkeste økonomi i Europa. Læseren får indblik i Merkels opvækst under kommunismen, herunder fortællingerne om hvordan det hemmelige politi forsøgte at rekruttere hende som spion, hvordan hun levede som slumstormer i Berlin, og hvordan hun gik fra at uddele pjecer til at sidde ved kabinetsbordet i Helmut Kohls regering på mindre end et år. Biografien fortæller, hvordan Merkel og hendes stab, der for størstedelen bestod af kvindelige rådgivere, gang på gang overlistede 'the old boys network' af konservative mandlige politikere i Tyskland, og forvandlede sit land til et mere liberalt og velstående sted; og den viser Merkel på forkanten i diskussionerne om Europas mest presserende problemer, inklusive Grækenland og flygtningekrisen.

Ramsgaard, Steen: **Krigen i Europas Baggård. Historien om Jugoslaviens sammenbrud.** *Lindhardt og Ringhof 2016, 415 s.*

Journalistens Steen Ramsgaard dækkede krigen i det tidligere Jugoslavien for Danmarks Radio. Hvad skete der egentlig dengang, da Jugoslavien brød sammen, og Balkan pludselig stod i flammer? Journalist Steen Ramsgaard fortæller om den komplicerede konflikt, dens historiske rødder og dens efterdønninger, som mærkes helt op til i dag. Ramsgaard dækkede krigen for DR, og i bogen genbesøger han nogle af stederne og taler med mennesker,

som på hver deres måde spillede en hovedrolle: Politichefen, som afslører, hvordan 8000 blev ofret for et højere formål i Srebrenica. Retsmedicineren, som siden 1991 har identificeret lig fra massegrave. Spindoktoren, som gjorde Milosevic til præsident. Obersten fra den jugoslaviske hærs kontraspionage, som prøvede at holde sammen på Jugoslavien. Den bosniske kz-fange, som kom på forsiden af alverdens medier og siden bosatte sig i Danmark. Den danske oberst Lars Møller om den fredsbevarende indsats og operation Bøllebank – og mange flere. Men krigen på Balkan er ikke en afsluttet historie. Uroen ulmer stadig. Kritiske medier underkues og trues. Tidligere topfolk, der ved for meget, myrdes. Demokratiet står svagt – en del af løsningen findes formentlig i EU, hvor indtil videre kun Slovenien og Kroatien er blevet optaget, men flere af landene er på vej.

Rasmussen, Finn og Tygesen, Peter: **Afrika – fortid og fremtid.** *Forlaget Columbus 2016, 208 s.*

Afrika – menneskets vugge; kontinentet vi alle stammer fra. Det fattigste kontinent i verden har en lang og yderst begivenhedsrig historie bag sig, hvor blandt andet kolonitiden har spillet en stor rolle i udviklingen af Afrika. I dag står kontinentet over for mange problematikker, og for at forstå nutiden og have en idé om fremtiden må vi kende fortiden, og derfor fås i bogen et historisk overblik. Bogen er en introduktion til Afrikas historie med fokus på fremtidens udfordringer for kontinentet. De centrale temaer i bogen egner sig godt til brug i tværfaglige projekter, hvilket gør bogen særlig anvendelig i fagene historie og samfundsfag på ungdomsuddannelserne. Reitschuster, Boris: **Putins verdeckter**

Krieg: Wie Moskau den Westen destabilisiert. *Forlaget . Econ 2016, 336 s.*

Vladimir Putin vil igen gøre Rusland til en verdensmagt, og han vil skabe en 'Internationale af anti-demokrater', ifølge forfatteren til flere bøger om Rusland og omegn. I denne hans seneste beskriver han, hvor ødelæggende Putins hensigter er, og hvor stor hans indflydelse er i Vesten. Reitschuster beskriver, hvordan Moskva i hele Europa har skabt tætte kontakter til højre- og venstreekstremistiske grupper, så der næppe er noget land, hvor Putin ikke gør sin indflydelse gældende. Med partistøtte, propaganda og hemmelige operationer bliver beslutningstagere afpresset. Reitschuster tegner et foruroligende billede af, hvordan Putin underkaster sig europæere og truer demokratiet på kontinentet. "Ingen har hidtil beskrevet det russiske magtsystem bedre end Boris Reitschuster", skrev Hamburger *Abendblatt* i sin anmeldelse.

Schlögel, Karl: **Entscheidung in Kiew. Ukrainische Lektionen.** *Carl Hanser Verlag 2015, 352 s.*

Karl Schlögel er tysk historiker af en russisk emigrantfamilie. Han beskriver baggrunden for, at Rusland i marts 2014 annekterede Krim, og at det umiddelbart efter så ud til, at flere russiske annekteringer stod for. I april samme år talte Putin om Novorossija, Nyt Rusland. Hermed mente han Donetsk og fem andre regioner i det østlige og sydlige Ukraine. Den tysk-russiske historiker har studeret Vladimir Putins sprog nøje og fremhæver i bogen, at ifølge Putin berettiger brug af det russiske sprog uden for de russiske grænser til invasion. Hvis sproggrupperns enhed blev accepteret som en regel, ville internationale grænser ophøre med at eksistere, ifølge forfatteren, der

peger på, at Anden Verdenskrig begyndte med lignende argumenter (Anschluss og Østrigs endeligt; Sudetenland og ødelæggelsen af Tjekkoslaviet; Gdansk som anledning til krig imod Polen). Bogen bruger de historiske fortilfælde til at analysere Ruslands aggressioner mod Ukraine, som Vesten ifølge forfatteren i for høj grad har ignoreret og dermed opmuntret Putins ekspansionsiver. Forfatteren peger på, at "den, som virkelig vil vide, hvad der foregår i Europa, må rette blikket mod ukrainske byer", Lviv, Odesa, Kharkiv, Donetsk med videre.

Stephenson, Svetlana: **Gangs of Russia. From the Streets to the Corridors of Power.** *Cornell University Press 2015, 277 s.*

Den russisk-fødte og -uddannede sociolog, Svetlana Stephenson, analyserer organiseret kriminalitet i Rusland gennem dybdegående interview med bandemedlemmer og medlemmer af ordensmagten. Hun sammenligner ungdomsbånder i Rusland med lignende fænomener i vestlige lande, hvor unge især i krisetider tiltrækkes af kriminelle fællesskaber i nærmiljøet, men forskellen er, at de russiske er et vedvarende fænomen dybt integreret i omgivelserne. Nogle dør i bandekrige, andre ender i fængsel, mens andre igen har fået strålende karrierer og er blevet integreret i den russiske elite med karrierer i politik og i forretningsverdenen. Stephenson beskriver de tætte relationer mellem bandernes verden og det øvrige samfund gennem illegale forretningstransaktioner, som fortsat udvikler sig i Rusland. De mange interviews med aktive bandemedlemmer kombinerer Stephenson med historiske og sociologiske analyser til en samlet fortælling om bandevældet før og efter markedska-

pitalismens indtog. I modsætning til den gængse opfattelse af russiske bander som en adskilt verden fremhæver Stephenson, at russiske bander "skal ses som traditionelle, tæt sammenfiltrede grupper med tætte bånd til deres lokalområder". Hun påviser, at banderne længe har været intimt forbundet med politiet og andre statsstrukturer både økonomisk og gennem personlige bånd. Det er blandt bogens styrker, at den ikke analyserer fænomenet som et produkt af Putin-regimet, men som udslag af kulturelle traditioner, der er typiske for banderne og deres omkringliggende miljøer: stærk loyalitet over for ens egne og magtmanifestationer over for udefra kommende. Det betyder også hævnaktioner over for udfordringer, også fiktive. Det er en kultur, "der ikke kun findes i gaderne men også i toppen af dagens russiske stat". Bogen er et fint bidrag til at forstå den kultur, der har gjort Putin mulig. En kultur, der har skabt ham. Det skriver Svetlana Stephenson ikke, men nøjes med at beskrive det.

Tackmann, Stig og Kampmann, Kristian og Skovby Henrik: **17 bud på en bedre verden**. *Historika/Gads Forlag, Dalberg & Stig Tackmann 2016, 198 s.*

FN's Generalforsamlings medlemslande blev i 2015 enige om 2030-agendaen og de 17 nye verdensmål for bæredygtig udvikling. Men målene indfries ikke af sig selv. De 17 bud på en bedre verden som fremhæves i denne bog er idéer og forslag af innovativ karakter, som kan skabe forandring i verden. Forfatterne har taget udgangspunkt i bud, der udnytter de muligheder, som eksisterer nu, og illustrerer herved, hvordan vi kan tackle udfordringer i verden. Eksempelvis foreslås det, at skønhedsindustrien via en frivillig afgift kunne frigøre ressourcer til kvalifi-

ceret uddannelse af piger. Fælles for alle idéerne i bogen er, at de skal udvide vores perspektiv i forhold til at gøre verden til et bedre sted.

Tirole, Jean: **Économie du bien commun**. *Presses Universitaires de France 2016, 629 s.*

Forfatteren, der er direktør for Toulouse School of Economics, fik i 2014 Nobelprisen i økonomi. Nobelpriskomiteen fremhævede især hans bidrag til forståelse af markeder, der domineres af få store firmaer, som uden offentlig regulering medfører uacceptable resultater som urealistisk høje priser. Dette mastodontværk om 'økonomi til fællesskabets bedste' er rettet til et bredt publikum, som forfatteren mener kan forstå økonomi. "Men det kræver en enorm pædagogisk indsats", som han skriver. Det mener han især er tilfældet for franskmændene, hvor staten siden Anden Verdenskrig kraftigt har styret økonomien, og befolkningen nærer dyb mistillid til markedsmekanismer og til økonomer. "De er næsten verdens mest mistroiske mennesker over for marked og konkurrence". Bogen er superaktuel på baggrund af de voldsomme arbejdskampe i Frankrig, hvor regeringen ikke kan komme igennem med reformer på et arbejdsmarked, der i de sidste 30-40 år er styret katastrofalt ifølge Tirole, der imidlertid understreger, at hans budskab er optimistisk. Der er ikke noget skæbnebestemt ved de onder, vore samfund lider under. Der eksisterer løsninger på arbejdsløsheden, den globale opvarmning og på opløsningstendenserne i EU-konstruktionen.

Varoufakis, Yans: **And the Weak Suffer What They Must.** *Bodley Hedley Head, 336 s.*

Den tidligere græske finansminister beskriver euroens tilblivelse og historiske baggrund, som han mener gør det umuligt for de svage stater i det europæiske fællesskab kan undgå at lide, hvilket Grækenland er et særligt eksempel på.

Yazbek, Samar: **Over Grænsen.** *BRaya Agency for Arabic literature and Literary Agency Wandel Cruse 2015, 336 s.*
Over Grænsen – beretning fra mit Syrien i ruiner omhandler den syriske forfatter Samar Yazbeks portræt af sit hjemland

og de lidelser hendes folk gennemgår. Tre gange bliver hun smuglet over grænsen tilbage til et krigshæret Syrien, og for hver rejse bliver situationen mere og mere trøstesløs og uløselig efterhånden som det nationale opgør bliver til en international konflikt mod ISIS og andre jihadister. Nøgternt og lysende tegner Yazbek en række uafrystelige portrætter af krigerne ved fronten såvel som almindelige mennesker, der blot prøver at overleve. Vil man forstå, hvad der driver borgere ud i krig mod et regime, er *Over Grænsen* bogen at søge svar i.

○ ○ ○